

ÇAVKANÎ

1. AYDOGAN Îbrahîm Seydo (2013), «Guman 1», rr. 148-156, r 153 in «Hin pirsgirêkên wergerê di kurmanciyê» de, 208 r.

2. EGÎD Qadir (2017-2018), «Wegera Kurdî Rewş. Dîrok. Girîngî û Alozi», teza derçûnê li Zanîngeha Rojavayê, 130r.

3. EHMED Dilêr Kemal: «Wergêran ne kargeheke mekanîkî ya guherîna tîp û peyvane», on Rûdaw, 11.4.2020, <https://www.rudaw.net/kurmanci/opinion/11042020>

4. OSMAN Herêm: “Werger û Wate – Lêkolîneke Watesazî”, navnîşana nameyeke masterê ye ku Perwîn Osman di sala 2008an de pêşkêşî Fakulteya Ziman a Zanîngeha Koyê li Başûrê Kurdistanê kir. <http://candname.com/werger-u-wate/>

5. RÊBIWAR Dawûd, «Di pêşketina ziman, çand û ramanê de rola wergerê», on Diyarname, 30.11.2009 <http://diyarname.com/article.php?Idx=705>

6. XELÎL Ridwan (2016), «Wergervaniya Kurdî» on Çandname, 27.08.2016, dîtina 07.05.2020, <http://candname.com/kurdi-u-werger/>

7. ZAL Azad (2010), Werger û wergêr -1- (Werger karekî pîroz e û profesyonelî dixwaze) on Diyarname, 01.02.2010, dîtina 10.05.2020, <http://diyarname.com/news.php?Idx=3087>

8. ZERAQ Dilawer, «Em werdigerînin an Werdigerin?», on Diyarname, 07.11.2009 <http://diyarname.com/news.php?Idx=2931>

xwe bide vî karî. Her wiha ji me re dide diyarkirin ku hîna jî em li giranî û girîngiya karê wergerê hay nebûne.

-Zimanê serdest bandoreke neyînî li tevgera wergerê dike.

Ji ber ku gelê kurd di qonaxên pir dijawar yê bişaftinê re derbas bûye ku dagirkeran yekser derba xwe li rayê kurdan (zimanê kurdî) dixişt; pareke nehindik ji gelê kurd hêj ji zimanê xwe dûr e û nizane bi kurdî bixwîne yan jî binivîse.

Di encama serdestiya zimanê erebî de xwendevanê kurd berhemên erebî dixwîne. Ji ber ku bi zimanê kurdî nizane, dest nade pirtûkên kurdî. Rêjeya xwendina berhemên kurdî kême, vêca jixweber xwendina berhemên ku ji bo zimanê kurdî tîn wergerandin jî dê kême be. Em bîna bandora vê gavê li kesê wergêr bibînin. Piştî ku ked daye û xwe bi wergerê re pir westandîye, berhema wî ji hêla pareke mezin ji xwîneran ve nayê xwendin. Lewre hejmara kême ya ku berhemên kurdî dixwînin, rê li ber wê yekê vedike ku wergêr ji karê wergerê, bi taybet ya ber bi kurdî ve, sar bibe û hejmara kesên ku berê xwe bidin karê wergerê kême bibe. Her wiha ji ber kêmbûna xwînerên berhemên kurdî, werger jî di nav wan de, weşanxane zêde karê wergerê finanse nakin (bi dirav nakin).

Encam

Ji ber ku me werger wekî zanişt hilnedaye dest, em zêde li giranîya vî karî hay nebûne. Her wiha me nikarîbû bizava wergerê ya heyî bi rêk û pêk bikin û rêyeke durîst jê re saz bikin. Lewre heta vê gavê karê wergerê bê rêbaz û menhecîyet tê kirin û aramnceke zelal jê re tune ye.

Saziyên wergerê bi piranî belgeyên sazîyên din werdigerînin û pê re nagihin ku destên xwe bidin wergerandina pirtûkan. Jixwe hin ji wan navendan vê dawiyê vebûne û hîna tu berhem encam nedane. Em wergerê wekî karekî serke nabînin, lê di ber karê xwe re dikin. Lewre berhem heta tê wergerandin, demeke dirêj dimîne. Hêj beşeke mezin ji kurdan dûrî zimanê xwe ye û di bin bandora zimanê serdest (erebî) de ye. Ji ber kêmbûna xwînerên berhemên kurdî, werger jî di nav wan de, weşanxane zêde karê wergerê finanse nakin, her wiha wergêr jî jê sar dibin.

Em guh nadin hûrgilîyên kar û hewl nadin karekî akademîk û bêqisûr encam bidin! Anku piranîya berhemên ku tîn wergerandin, nayên edîtekirin yan sereraştirin. Hema hema em kar ji stûyê xwe dikin û xema karekî spehî

Peymangeha Wergerê

4.Navenda Çavkaniyên
Zanîngehê

5.Navenda Global li Efrîna
dagirkirî

**Çima tevgera wergerê li
Rojavayê ne di asta ku tê xwestin
de ye?**

-Werger weke zanist nehatiye perwerdekirin.

Ji ber ku tu saziyên ku perwerdeya wergerê li Rojavayê bi rê ve bibin tune bûn û Peymangeha Wergerê di demeke pir nêzîk de deriyên xwe vekirine, wergêrên ku niha kar dikin, piraniya wan tu perwerde di biwara wergerê nedîtiye û karê wan tenê jîrekiyeke kesayetî ye. Anku wan xwe bi xwe hînî wergerê kiriye. Jixwe ev jî astengîya sereke ya tevgera wergerê li Rojavayê ye.

Wekî ku tê zanîn, li piraniya zanîngehên cîhanî, ji zû ve werger wekî zanişteke xwedî rêzik û rêbaz tê dayîn. Her wiha kesê ku bixwaze bibe wergêr, divê 2-4 salan li ser metod û teorîyên wergerê perwerde bibe. Mixabin ji ber sedemên naskirî (qedexeya zimanê kurdî û zordariya li ser gelê kurd), ev yek li welatê me nebûye. Bi vî awayî em dikarin bibêjin wergera ku heta vê gavê li Rojavayê tê kirin, heta astekê bê rêgez dibe.

-Ferhengeke kurdî ya neteweyî nîne.

Kelema pêşîn ya ku kesê wergêr lê dilikume ew e ku têgeheke guncav di zimanê kurdî de bibîne, li hember peyva ku dixwaze ji zimanê jêder wergerîne. Sedema vê yekê jî li nebûna ferhengeke kurdî ya neteweyî vedigere; ku wergêr bikare bi rihetî piştta xwe bispêre wê ferhengê. Lewre em dibînin ku wergêr xwe dispêrin ferhengên cuda cuda. Jixwe gelek ferhengên hêja hene, lê hemû jî karê tekane ne û wergêr zû bi zû newêre xwe bispêre wan. Çimkî heman têgeh ji ferhengekê heta ferhengeke din wate û teşeyeke cude digire. Lewre wergêr nema dizane ka ji bo têgeha xwe kîjan peyvê ji kîjan ferhengê hilbijêre. Nebûna ferhengeke neteweyî, barê kesê wergêr giran dike. Ji ber ku wergêr neçar dimîne ku li têgeha raşt bigire û ev yek demeke nehindik ji wextê wî dixwe.

-Kes bi çavê kar li wergerê nanihêre.

Li cem piraniya wergêran, werger ne karê sereke ye. Lê belê di ber karê xwe re karê wergerê dikin. Navendên wergerê jî rê ji wergêran re xweş nakin ji bo ku wergerê ji xwe re bikin kar. Dêmek werger wekî karekî nayê dîtin. Ev yek jî bivê nevê hindekî qedrê wê kêm dike û rê li ber digire ku xelk berê

bingeha wergerê dibînin(1). Vêca wergêr ew kes e ku, kesekî jêhatî ye û xwedî paşxaneyêke xurt a zanîne ye, bi metodeke hevgerî dixebite, xwedî ezmûndariyêke berfireh e û di zimanê xwe de bi qasî nivîskara/ê ku berhema (an jî teksta) wî/ê werdigerîne, xwedî vegotîneyêke xurt e (2).

Li gor texmînan, dîroka wergerê xwe digihîne 3000 sal berî zayîne. Ku qiral, ji bo ku hêza xwe ji gelên derdorê re bidin xuyakirin, peyamên biserkeftinê xwe bi gelek zimanan dinivîsîn. Her wiha belgeyên fermî û aboriyî bi zimanên cuda dihatin belavkirin. Kevirê Reşîd ê ku di sala 1799'an de hatiye dîtîn, wergera herî bi nav û deng e ku ji demên kevin gihaye dema me ya îroyîn.

Yekem wergera berfireh û birêkûpêk ya ji bo kurdî, wergera pirtûka “Şerefname”yê ye. “Şerefname” sala 1597'an ji aliyê Mîrê Bedlîsê Şerefxanê Bedlîsî ve bi farisî hatiye nivîsîn û behsa dîroka kurd û Kurdistanê dike. Mela Mehmûdê Bazîdî di 1858-1859'an de bi navê “Tevarîxî Qedîmî Kurdistan” ew wergerandiye û bi mebesta parastina wê, tevî gelek destnivîsên din, radeştî

Alexander Jaba yê wê hingê konsolosê Ûrîsê bû li Erziromê kiriye.

Her wiha Sala 1823'yan Incîl ji bo zimanê kurdî tê wergerandin. Lê belê zêde ew werger nayê fêmkirin. Cara pêşîn di sala 1931'ê de li Yekîtiya Sovyetê, Erebê Şemo nivîskarê romana “Şivanê Kurmanca” şanonameya bi navê “Koçekê Derewîn” a Aleksandr Araratyan li kurdî werdigerîne (3).

Werger li Rojavayê Kurdistanê:

Ji bo hejmarê wergeran û ya pirtûkên wergerandî, amareke fermî li Rojavayê nîne. Ji ber ku tu sazî nîne ku hemû wergeran li hev bicivîne, amar windayî ne. Li vir em dikarin amareke nêzik ya pirtûkan bi rêya berhemên saziyan, her wiha bi rêya berhemên wergêrên ku me hevdîtîn bi wan re pêk anîye, bi dest bixin.

Piroje û navendên ku li Rojavayê têkildarî karê wergerê ne:

- 1.Navenda Mezopotamiya ya Wergerandinê
- 2.Projeya Hinarê ya Çandî
- 3.Zanîngeha Rojavayê -

(1)- OSMAN Herêm (2019), “Werger û Wate LÊKOLÎNEKE WATESAZÎ YA PERWÎN OSMAN E” on Çandname, 24.03.2019, dîtina 10.05.2020, <http://candname.com/werger-u-wate/>.

(2)- ZERAQ Dilawer (2009), “Em werdigerînin an Wirdigerin?” on Diyarname, 07.12.2009, dîtina 10.05.2020, <http://diyarname.com/news.php?Idx=2931>.

(3)- XELÎL Ridwan (2016), “Wergervaniya Kurdî” on Çandname, 27.08.2016, dîtina 07.05.2020, <http://candname.com/kurdi-u-werger/>

Bizava Wergerê li Rojavayê Kurdistanê

**Ji ber ku me werger wekî
zanist hilnedaye dest, em
zêde li giraniya vî karî
hay nebûne..**

Nêçîrvan Evdilezîz

Dosyaya hejmarê

Ji ber girîngîya wê û peywira ku pê radibe, wergerê her û her muhira xwe li dîroka mirovahiyê xîstîye û her dem di qada zanîstê de bûye mijara gengeşeyê. Pira di navbera du çandan de û amûra veguheştina zanîstê ji zimanê gelekî ji bo zimanê gelekî din, werger e. Bipêşketina her welatî li gor asta zanîsta wî tê pîvan. Heke lingekî wê zansîte seqet be, helbet dê ev seqetî xwe berde nava şaxên din yên wê

zanîstê û li pêş wê bibe astengîyek.

Peyva wergerê di zimanê Ingilîzî de (Translation) e ku tê wateya şîrovekirin û lêkdanê û (tercime) pêşî ji (tercumî) ya Aramî hatiye wergirtin û di dema xwe de ji bo ravekirina (Pirtûka Pîroz) dihat bikaranîn. Werger guhaştina naverok û şêwaza tekstê ji zimanê jêder ji bo zimanê armanc bi awayekî zelal e. Bi gotineke din dîtîna û şîrovekirina wateyê, ne peyvê, wek